

Upphandlingscenter
FALUN BORLÄNGE REGIONEN

Avfallsförebyggande Upphandling

- Karolina Gistö, Upphandlingsstrateg, UhC, karolina.gisto@ludvika.se
- Maria Westerlund, Upphandlare, UhC, maria.westerlund@ludvika.se
- Agnes Dahlström, Upphandlare, UhC, agnes.dahlstrom@ludvika.se
- Jonas Köping, Upphandlare/upphandlingsjurist, UhC, jonas.koping@ludvika.se

Avfallsförebyggande upphandling

Vinnova - Checkar för innovationsupphandling 2022 grön omställning

- Avfallsförebyggande upphandling –
 - ☒ Spår 1 (beslutsunderlag inför innovationsupphandling)
- Tematiskt område:
 - ☒ Resurseffektiv och cirkulär ekonomi
 - ☒ Upphandling av klimatneutrala varor och tjänster
- Projektid 2022-08-25 - 2023-04-25
- Konsulthjälp miljö och hållbarhet

Övergripande planering

1. Kartlägga upphandlingar med miljö- och klimatpotential.
2. Urval upphandlingar - grön cirkulär innovation är möjlig.
3. Göra marknadsanalys, föra dialog med olika aktörer både lokalt, regionalt och nationellt.
4. Förslag till upphandlingar, (t.ex. krav, mallar och rutiner)
5. Information till personal och berörda i kommunerna

Status hittills:

- Urval av projekt
- Flertalet marknadsdialoger (leverantörer, branschorg.)
- Förslag på kravställningar som minskar avfall (specifika och generella)
- Förslag på utvärderingsmodell som viktas in miljöhänsyn och avfallsminskning
- Dialogkrav

Upphandlingscenter
FALUN BORLÄNGE REGIONEN

Exempel från upphandlingar som ingår i projektet!

Avfallsområde - Bygg

Entreprenader – skrivningar för rivning och flytt

AFC.15:

*”Med syfte att öka den miljömässiga hållbarheten i Beställarens arbete samt bidra till en cirkulär ekonomi gäller följande: Med ändring av AB 04 kap 1 § 9 tredje stycket gäller att **Beställaren har rätt att tillgodogöra sig massor, material och varor som kan tillvaratas vid utförande av entreprenaden.** Detta gäller för material och varor som inte återanvänds i den aktuella entreprenaden. **Entreprenören ska i god tid innan entreprenaden påbörjas bjuda in Beställarens partner, Borlänge Återbyggdepå, att besiktiga [rivnings]objektet. Borlänge Återbyggdepå ska upprätta en lista över de massor, material och varor som denne vill tillgodogöra sig.** Entreprenören ska med varsamhet demontera och förvara dessa massor, material och varor på plats väl skyddad mot väder, stöld och skadegörelse eller annan överkan. Entreprenören ska under entreprenaden, eller så snart som möjligt efter dess slutförande, leverera dessa massor, material och varor till av Borlänge Återbyggdepå angiven plats inom Borlänge kommun samt svara för avlastning.*

Entreprenader – skrivningar för rivning och flytt

AFD.15:

”Med syfte att öka den miljömässiga hållbarheten i Beställarens arbete samt bidra till en cirkulär ekonomi gäller följande: Med ändring av ABT 06 kap 1 § 10 tredje stycket gäller att Beställaren har rätt att tillgodogöra sig massor, material och varor som kan tillvaratas vid utförande av entreprenaden. Detta gäller för material och varor som inte återanvänds i den aktuella entreprenaden. Entreprenören ska i god tid innan entreprenaden påbörjas bjuda in Beställarens partner, Borlänge Återbyggdepå, att besiktiga [rivnings]objektet. Borlänge Återbyggdepå ska upprätta en lista över de massor, material och varor som denne vill tillgodogöra sig. Entreprenören ska med varsamhet demontera och förvara dessa massor, material och varor på plats väl skyddad mot väder, stöld och skadegörelse eller annan överkan. Entreprenören ska under entreprenaden, eller så snart som möjligt efter dess slutförande, leverera dessa massor, material och varor till av Borlänge Återbyggdepå angiven plats inom Borlänge kommun samt svara för avlastning.

Entreprenören får utan ersättning använda eller tillgodogöra sig massor, material och varor som Borlänge Återbyggdepå inte inkluderat i sin lista och som tas tillvara eller tas ut vid utförande av entreprenaden. Entreprenören ska ombesörja forsling till deponi av massor, material och varor som inte tillvaratas av Återbyggdepån eller entreprenören, och kostnader för detta ska ingå i anbudet.”

Entreprenader – skrivningar för rivning och flytt

AFA.4:

”Med ändring av ABT 06 /AB 04, avsnittet ”Begreppsbestämningar och anmärkningar”, läggs följande begrepp till:

Demontering: *Nedmontering av byggnadsdel, material, vara, installation etc. som ska omhändertagas av Beställaren, och av Entreprenören lämnas på av Beställaren angiven plats.*

Materialinventering: *Inventering av material och produkter som berörs av bygg- och rivningsarbeten.*

Rivning: *Nedtagning och borttagning inklusive borttransport till av Beställaren angiven plats av byggnad, byggnadsdel, material, varor, installationer etc.”*

Entreprenader – Allmän skrivning i våra service/entreprenadavtal

Arbete pågår med framtagande av generell skrivning för att gynna användandet av återbrukat material

Frågor att hantera:

Vem tillhandahåller materialet?

Ersättning för materialet?

- administrativa påslag?

Garantier?

- spårbarhet i materialet?

Upphandlingscenter
FALUN BORLÄNGE REGIONEN

Entreprenader – Allmän skrivning i våra service/entreprenadavtal

Utvärderingskriterium

- Utvärdering av entreprenörens plan och förmåga att minska avfall i service- och entreprenadavtal

Upphandlingscenter
FALUN BORLÄNGE REGIONEN

Avfallsområde - Arbetskläder till personal inom storkök och lokalvård

Svårt att kravställa hållbara och miljövänliga textilier som lekman.

Extra svårt att kravställa på ett innovativt sätt för att förebygga och minimera textilavfall när beställarna anser sig redan göra vad de kan.

Samrådsförfarande – eget förfarande under tröskelvärdet

Summa summarum

- Värdet översteg tröskelvärdet – förfarandet kunde inte användas
- Utmaning med en låg budget per plagg – hur lång livslängd får du för 300 kr?
- Egentligen inte leverantörens ansvar
 - Mindre varukorgar – mindre valmöjligheter – mindre avfall

Erfarenheter från projektet - textil:

1. Kravställ lång hållbarhet = antal tvättcykler
2. Ha interna rutiner som undviker nyinköp/förespråkar så långt användande som möjligt
3. Fläckbehandla för att slippa kassera/köpa nytt
4. Återbruk/återvinning av textilier
 - * Beställaren äger plaggen och behöver ha interna rutiner så att materialet kan gå vidare i kedjan till återbruk/återvinning
 - * Återbruk kan t.ex. ske genom Human Bridge som samlar in på många ÅVC
 - * Återvinning av textil är sin linda och kräver idag rätt stora resurser
 - * Viktigt med typ av material, rena material för att materialåtervinning ska kunna ske
5. För dialog med leverantören inför upphandling och under avtalstiden

Avfallsområde – portionsformar och förslutningsfilm

2 spår i detta projekt

- Långsiktig lösning: komma ifrån engångsartiklar, ställa vassare miljökrav (på sikt)
- **Kortsiktig lösning: ställa bra återvinnings- och miljövänliga krav utifrån dagsläget (aktuell upphandling).**

Utmaning

- Vilka krav ska man ställa?

För att återvinning av plast ska ske i praktiken måste plastförpackningarna kunna sorteras, bearbetas, och säljas och hela denna process ska kunna ske i Sverige.

Krav på produkterna

Krav på alla förpackningar

”Alla förpackningar ska uppfylla kraven som anges av FTI för avgiftsnivå 2 för plastförpackningar. Notera att Beställarens mål är att kraven ska vara mer långtgående än de som ställs av FTI (förpacknings och tidningsinsamlingen) på avgiftsnivå 2* ”

*** Avgiftsnivå 2 (den lägre avgiften)**

Plastförpackningar vars utformning bidrar till hög återvinningsbarhet och minskad kvalitetsförlust i återvinningsprocessen, kvalificerar sig för en lägre förpackningsavgift.

Krav på produkterna

- Styva plastförpackningar får enbart vara tillverkade av PP, PE, PET, PS, och/eller EPS (eller likvärdiga material; det åligger Leverantören att påvisa att andra material är likvärdiga ur återvinnings synpunkt. Beställaren förbehåller sig rätten att neka andra material om Beställaren inte kan säkerställa, för egen del och baserat på den kompetens Beställaren besitter, att andra material är likvärdiga).
- Flexibla plastförpackningar får enbart vara tillverkade av PE och/eller PP.
- Plastförpackningar ska vara designade för återbruk eller full materialåtervinning.
- **Etiketter på plastförpackningen ska vara små, så att det finns tillräcklig ”ren förpackningsyta” som kan träffas av NIR-strålen vid sortering. Etiketter bör vara tillverkade av PE eller PP. Heltäckande krympetiketter får ej användas. Etiketter ska vara avtvättbara (i under 60°C) så att de lossnar i den tvättning som sker i återvinningsprocessen (exempelvis lim ska vara vattenlösligt, mängden lim ska vara så liten som möjligt, med mera).**
- Plast i förpackningen får ej vara färgad. PET får vara transparent ljusblå.

Krav på produkterna

- Förpackningars olika komponenter ska vara lätta att separera av användare redan vid källsortering (exempelvis lock och tråg). Plastförpackningen ska inte ha några tryck. Dock får den vara lasermärkt.
- Andelen fyllmedel ska inte vara så hög att plastens densitet överstiger 0,97 kg/liter. Lägre densitet är önskvärd.
- Leverantören ska bistå med tydliga, kortfattade instruktioner om hur materialen ska källsorteras, samt erbjuda en kort utbildning i källsortering om Beställarens önskar.
- För portionsförpackningar innehållande **minst 50% jungfruliga plastmaterial** (det vill säga plast som inte är återvunnen) gäller dessutom att:
- Förpackningen ska gå att återvinna till samma materialkvalitet minst en gång.
- Förpackningen ska inte bestå av flerskiktsmaterial/multilaminat i olika material; vardera plastmaterialet ska vara ett monomaterial. Eventuella andra material i förpackningen ska vara lätta att avskilja, och det ska vara tydligt för konsumenten att materialet är av annat slag och därför ska källsorteras som annat material.

Utvärderingsmodell

- 2 utvärderingskriterier
 - Utveckling av produkter, material och processer ur ett miljöperspektiv
 - Hur anbudsgivaren kommer att involvera Beställaren under avtalstiden
 - 100 % / 50 % / 0% / Underkänd
- Bedömning av Trovärdigheten
 - Sannolikhet att anbudsgivaren kommer att leva upp till och följa i anbudet angivna processer och rutiner
 - 1 p / 0,75 p / 0,5 p / 0,25 p / 0 p
- Max mervärde: 100 000 kr \rightarrow 100 % = 100 000 kr
- 100 000 x 1 = 100 000 kr

Erfarenheter från projektet - portionsformar:

1. Kravställ gärna i enlighet med FTI-guiderna = styr mot plaster som går att återvinna
2. Överväg att låta FTI avgift/förpackning ingå i utvärderingen
3. Återvinningsbar plast – inte säkert att den går att få i aktuella produkter
4. Färg på plasten påverkar återvinning– ofärgat bättre än svart
5. Flergångslådor som går att diska – innebär en minskning av avfall men innebär ett förändrat arbetssätt och logistik. Behöver ses över mer grundligt.
6. För dialog med leverantören inför upphandling och under avtalstiden

Upphandlingscenter
FALUN BORLÄNGE REGIONEN

Tack för oss!

- Karolina Gistö, Upphandlingsstrateg, UhC, karolina.gisto@ludvika.se
- Maria Westerlund, Upphandlare, UhC, maria.westerlund@ludvika.se
- Agnes Dahlström, Upphandlare, UhC, agnes.dahlstrom@ludvika.se
- Jonas Köping, Upphandlare, UhC, jonas.koping@ludvika.se